

Institutionen för utbildningsvetenskap

Sara Johansson

Dans och rörelsehinder

En studie kring mental utveckling

Dance and motion- disabilities

A study of mental improvement

Examensarbete 15 högskolepoäng
Lärarprogrammet

Datum: 08-01-30

Handledare: Anders Hedin

Abstract

A motion- disability does not only restrict the physical prospects of the disabled child, but can also disable on a social level. Dance is a subject in school where you interact and are able to collaborate and socially improve. The question this paper investigates runs: Which importance may dancing in school have on motion- disabled pupils mental improvement?

The question at issue is answered partly by affected literature, partly by respondents.

It is concluded that dance, which focuses on the functional body, has the ability to make motion- disabled youths see what they are able to achieve, instead of focusing on the functional reduction. It is also clear that they can dance with normal functioned pupils and take part of the social solidarity, and also increase the learning ability and the proficiency level. The dance that gets its rightful, and in the curriculum mentioned, space in school has a lot to contribute with for the remaining school situation.

Keywords: Dance in School, Motion- disabilities, The Functional Body, Mental improvement

Sammanfattning

Ett rörelsehinder inskränker inte bara det funktionshindrade barnets fysiska möjligheter utan kan verka handikappande även på social nivå. Dans är ett ämne i skolan där man interagerar och får möjlighet att samarbeta och utvecklas socialt. Frågeställningen som denna uppsats undersöker lyder: Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?

Frågan besvaras dels av berörd litteratur, dels av intervjurespondenter.

Det framgår att dans, som fokuserar på den funktionella kroppen, har förmåga att få de rörelsehindrade ungdomarna att se vad de har möjlighet att åstadkomma i stället för att lägga fokus på funktionsnedsättningen. Det framkommer också att de kan dansa med icke-rörelsehindrade elever och ta del av den sociala gemenskapen samt att inlärningsförmågan och kunskapsnivån höjs. Den dans som får sin rättmätiga, och i läroplanen omskrivna, plats i skolan har således mycket att bidra med för den övriga skolsituationen.

Nyckelord: Dans i skolan, Rörelsehinder, Den funktionella kroppen, Mental utveckling

Innehållsförteckning

1 Inledning	1	
1.1 Avgränsning	1	
1.2 Bakgrund	2	
1.2.1 Dans	2	
1.2.2 Rörelsehinder	2	
1.3 Syfte	5	
1.4 Problemformulering	5	
2 Litteraturgenomgång	6	
2.1 Traditionell syn på barns utveckling och lärande		6
2.2 Kommunikation	7	
2.3 Dans	7	
2.4 Dans i skolan	8	
2.4.1 Pedagogens förhållningssätt till dans i skolan		8
2.4.2 Kompetens och behörighet	8	
2.4.3 Utveckling och lärande inom dansen	8	
2.5 Rörelsehinder	9	
2.6 Dans för rörelsehindrade	9	
2.6.1 Erna Grönlund	10	
2.6.2 Tillkomst av boken Danslek med rörelsehindrade barn		10
2.6.3 Danslek med rörelsehindrade barn	10	
2.6.4 Rörelseövningar utifrån Labans teorier	11	
2.6.5 Rullstolsdans	11	
2.7 Problemprecisering	12	
3 Metodbeskrivning	13	
3.1 Metodval	13	
3.2 Val av instrument	13	
3.3 Urval	14	
3.4 Bortfall	14	
3.5 Intervjuguide	14	
3.5.1 Forskningsfrågan	14	
3.5.2 Intervjufrågor	14	
3.6 Genomförande	15	
3.7 Tillförlitlighet	15	
4 Resultat	17	
4.1 Skäl att dansa [1]	17	
4.2 Dans på mental nivå	18	
4.3 Dansa tillsammans	18	
5 Analys av resultatet	20	
5.1 Skäl att dansa	20	
5.2 Dans på mental nivå	21	
5.3 Dansa tillsammans	22	
6 Diskussion	24	
6.1 Metoddiskussion	24	
6.1.1 Metodval	24	
6.1.2 Val av instrument	24	
6.1.3 Urval	24	
6.1.4 Bortfall	24	
6.1.5 Intervjuguide	25	
6.1.6 Genomförande	25	

6.1.7 Tillförlitlighet	25
6.2 Resultatdiskussion	25
6.2.1 Skäl att dansa	26
6.2.2 Dans på mental nivå	26
6.2.3 Dansa tillsammans	27
6.2.4 Sammanfattning	27
6.3 Förslag på fortsatt forskning	28
Källförteckning:	29
Tryckta källor:	29
Otryckta källor:	29

1 Inledning

Denna uppsats kommer att handla om dans för rörelsehindrade elever i skolan. Min egen erfarenhet av dans sträcker sig långt tillbaka; jag har dansat på min fritid nästan hela mitt liv och dansen har betytt mycket för min personliga utveckling. Dansen har jag själv sökt upp. När jag gick i grundskolan var dansen jag mötte där begränsad till juldans och någon enstaka pardanslektion. Denna skoldans har varit fysisk, och motoriskt inneburit att alla måste ha ungefär samma förutsättningar, eftersom alla skall dansa likadant. Dansen har inte varit anpassad till individen, utan individen har fått anpassa sig till dansen.

I och med lärarutbildningens inriktning Estetiskt lärande fick jag möta en inspirerande danspedagog och fick en inblick i hur man kunde använda sig av dans inom skolan på ett annat sätt. Det handlade om dans utifrån var och ens förutsättningar och var en dans som dels gav fysisk tillfredsställelse, men främst påverkade insidan av kroppen; hjärtat, hjärnan. Om man ser på dans som något som kommer inifrån varje enskild individ och inte utgår från fysiska förutsättningar, så är min uppfattning att alla kan, och alla utvecklas av att, dansa. Rörelsehindrade barn och ungdomar har inte de fysiska förutsättningar som krävts av den skoldans jag upplevt, men utanför skolvärlden har jag sett människor i rullstol som dansar tillsammans med gående, stående varelser på dansgolven. Dans för rörelsehindrade är således inte alls omöjligt. Utifrån detta har mina funderingar väckts kring hur dansen används i skolan idag och om man utnyttjar dess fulla kapacitet för att främja rörelsehindrade elevers situation skolan.

1.1 Avgränsning

Olika funktionshinder innebär många helt olikartade svårigheter och handikapp och jag kommer inte att avhandla dem alla, utan fokusera på rörelsehinder. Rörelsehinder innebär att man har mer eller mindre omfattande problem att röra sig, men det innebär inte att man är fullständigt fysiskt handikappad, vare sig i skolan eller i andra miljöer. I denna uppsats tänker jag fokusera på möjligheter till mental utveckling som finns för rörelsehindrade elever i en mycket fysisk och rörelserik aktivitet som dans. Jag fokuserar på mentalutveckling av flera skäl, bland annat eftersom den utvecklingen är viktig för övrigt skolarbete och för att den aspekten inte är speciellt belyst enligt min uppfattning.

1.2 Bakgrund

Nedan följer en sammanfattning av vad som är sagt i styrdokumentet samt av andra aktörer om dans och rörelsehinder.

1.2.1 Dans

”Dans har definierats som rörelser till rytm och melodi, rörelser som ges en speciell form och utförs i viss tid och visst rum.” (Nationalencyklopedin)

Enligt svenska handikappsförbundet har dans alltid funnits i våra liv. De anser att rörelse fyller flera olika funktioner i ett samhälle; det är en hälsofrämjande faktor och även ett socialt och kulturellt fenomen.” (Svenska handikappidrottsförbundet, 1)

Om dans och rörelse i skolan säger läroplanen, Lpo 94 såhär:

”I skolan skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet.” (Lpo 94, s. 8) (min kursivering) ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola [...] kan utveckla och använda kunskaper i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans.” (Lpo 94, s. 12) (min kursivering) Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (2004).

Läroplanen betonar alltså att dans är en av de uttrycksformer som elever ska få pröva samt utveckla kunskap inom.

1.2.2 Rörelsehinder

I Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94 kan man läsa:

”Undervisningen skall anpassa till varje elevs förutsättning och behov.”[...]”hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov”. [...] ”Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.”(Lpo 94, s. 6). ” Alla som arbetar i skolan skall uppmärksamma och hjälpa elever i behov av särskilt stöd [...]” [...] ”Läraren skall utgå från varje enskild individs behov [...] stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter [...] organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga [...]” (Lpo 94, s. 14). (kursiveringar i original).”Rektorn har [...] ett särskilt ansvar för att [...] undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver [...]” (Lpo 94, s. 18-19) Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (2004).

Läroplanen säger att stöd skall ges och undervisningen anpassas utifrån individens förutsättningar och behov.

Skollagen säger i 2§: ”I utbildningen skall hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd.” (Riksdagen: Svensk författningssamling: skollag).

Nedan följer vad Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, säger om handikappade barn, och om barn i skolan i allmänhet, från vilka elever med handikapp ej skall åtskiljas.

”Artikel 2

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. [...]

Artikel 23

1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i

samhället.

2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, rehabilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.[...]

Artikel 29

1. Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att (a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga". (mina kursiveringar) (Barnombudsmannen: FN:s konvention om barnets rättigheter).

Barnkonventionen säger alltså att fysiskt handikappade barns självförtroende, värdighet, aktiva deltagande i samhället samt individuella och kulturella utveckling skall främjas.

Skolverket redovisade i en rapport om fysiskt handikappade i skolan 1993 hur situationen då såg ut. Där kom de fram till att lärarna, samt övrig personal, ofta vill behandla de handikappade eleverna på samma sätt som övriga och därför kan komma att undervärdera handikappet. Lärarna har liten erfarenhet av handikappade, de vet sällan vad som behövs från dem och anser att kontakter med SIH är absolut nödvändigt.

Av rektorerna är det en ganska liten andel som tar del av skolgången, utvecklingen och integreringen av handikappade elever; de sköter mest resursfördelning och samordning. Skolledare och lärare tycker att elever med fysiska handikapp får likvärdig utbildning som övriga elever.

Grundstandarden för en skolas lokalanpassning är att man kan nå den med rullstol och att det skall finnas handikapptoletter.

Skolpersonal anser att de handikappade eleverna tas om hand av övriga elever och har goda relationer, men att vissa elever inte har den mognad som krävs för att ta hänsyn till de med fysiska handikapp. De tror att den naturliga samhörigheten till viss del uteblir, och minskar i puberteten, för barn med fysiska handikapp, och att de inte delar samma fritidsintressen som barn utan fysiska handikapp.

Uppföljning och utvärdering av skolverksamheten sker på kunskapsnivå. Den totala skolsituationen uppföljs sällan. Många handikappade elever har mycket specialundervisning och tillbringar liten del av skoldagen med sina klasskamrater, eftersom lärarna anser det svårt att integrera. Detta innebär också att vissa elever känner sig isolerade. Skolverket anser att det är lång väg kvar till verklig integrering. (Skolverket, 1993)

Idag går de flesta barn med handikapp i den vanliga skolan, elever med handikapp har förtur i förskolan. Detta är en stor skillnad mot 1960 talet då många handikappade inte fick gå i skolan, och om de gick ofta bara fick sitta av tiden. Den bristfälliga skolgången under hela 1900-talet har gjort att handikappade har sämre chanser i livet och passiviserats. I skolmiljö kan man få bättre självförtroende och insikt att man kan klara sig utanför hemmet. ”För människor som har ett rörelsehinder, oavsett orsak, är konsekvenserna av detta mycket beroende av hur allt omkring dem fungerar.” (s. 144, Bergström, Juhlin 1993)

1.3 Syfte

Syftet med min undersökning är att ta reda på om och hur dans kan sätta igång processer som gynnar elevers utveckling i skolan. Ett rörelsehinder kan ha negativ påverkan på det övriga skolarbetet och därför vill jag ta reda på vad dans kan göra för att de rörelsehindrades skolgång ska bli mer positiv. Jag vill ta reda på vilka aspekter pedagoger ser som givande med dansen samt vilka utvecklingsmöjligheter dansundervisningen ger rörelsehindrade elever.

1.4 Problemformulering

Jag vill undersöka pedagogers syn på dans som metod för mental utveckling för rörelsehindrade elever i skolan. Jag vill också undersöka de rörelsehindrades egen syn på dans som hjälp i sin utveckling och sitt lärande.

2 Litteraturgenomgång

Jag kommer inledningsvis i litteraturgenomgången att gå igenom teorier kring barn, inlärning och utveckling, samt kommunikation. Jag kommer att gå in på vad dans i skolan innebär och hur pedagoger förhåller sig dans, deras kompetens och behörighet. I litteraturgenomgången kommer jag även att skriva om rörelsehindrades förutsättningar i skolan, hur skolsituationen egentligen ser ut och om dans för rörelsehindrade. Observera att webbsidor endast anges med namn inom parentes i löpande text.

2.1 Traditionell syn på barns utveckling och lärande

Jean Piaget och Lev Vygotskij betyder mycket för skolans nuvarande utformning. (Williams, 2000). ”Schweizaren Jean Piaget (1896- 1980) var barnpsykolog och en av de mest inflytelserika teoretikerna inom pedagogik och kunskapsteori” (Nordstedts akademiska förlag). (Piaget menar att samarbete är bra för lärandet och att barn utvecklas av den återkoppling de får från andra barn; när de pratar tar de varandra på allvar och pratar utan omskrivningar, och barnens utveckling påbörjas när de får respons av andra barn. Piaget menar att utvecklingen genereras i konflikter barn emellan. Piaget har en konstruktivistisk kunskapssyns och menar att kunskap konstrueras hos människan utifrån hennes egna erfarenheter. Skolan bygger mycket på Piagets teorier om kognitiva utvecklingsstadier som alla går igenom ungefär samtidigt. (Williams, 2000). De kognitiva utvecklingsstadierna är i huvudsak fyra till antalet, vilka är åldersrelaterade och grundar sig på att barnens tänkande i en viss fas delvis skiljer sig från tänkandet under en annan fas. Detta upptäckte Piaget när han vid genomförande av ett intelligenstest noterade att barn i samma ålder svarade fel på samma sätt. De fyra utvecklingsstadierna, eller faserna, är som en trappa där de senare faserna bygger på de föregående. Faserna kallas sensori-motorisk period (0 - cirka 2 år), preoperationell period (cirka 2 - 7 år), konkret operationell period (cirka 7 - 11 år) och formellt operationell period (cirka 11 år och uppåt). (Åberg-Ollander, Lindström)

”Lev Semenovich Vygotskij (1896-1934) var en rysk marxistisk psykolog och pedagog, verksam från åren före revolutionen fram till sin död 1934” (Socialisten). Vygotskij menar att det är själva sociala samspelet är det som gör förändringen,

utvecklingen, och anser att imitation och kommunikation tyder på att det pågår en utvecklingsprocess. Barn utvecklas när de löser problem i samspel med erfarna kamrater där de kan gå in i sin ”närmsta potentiella utvecklingszon”, menar Vygotskij. Vygotskij har ett sociokulturellt perspektiv som innebär att lärande sker i ett samspel där den mer kunnige stöttar och leder den andre. (Williams, 2000).

Vygotskij menar att även det lilla barnet är kreativt och att det är kreativitet som krävs för att skapa något nytt. Vygotskij kopplar samman kreativitet och fantasi och anser att ju rikare verklighet man lever i desto mer möjlighet till fantasi och vice versa. Tanke och handling hör ihop. (Vygotskij, 2003).

2.2 Kommunikation

Stycket om kommunikation är ett referat från delar av Kommunikation Samspel mellan människor av Nilsson.

Kommunikation mellan människor är grunden för relationer och socialt samspel. Att kommunicera är en medfödd förmåga men kommunikationen kan försvåras av att man har olika bakgrund, olika mål och kraven att kommunicera med så många olika människor. Ordet kommunikation kommer från communicare som betyder att något skall bli gemensamt. Vår självbild och självkänsla är mycket betydande för vår förmåga att kunna kommunicera. Kommunikation fyller bland annat behov som trygghet, identitet, tillhörighet och kunskapsöverföring och sker på flera olika nivåer. En nivå är den icke - verbala där kommunikationen sker med gester, kroppshållning, kroppsställning, rörelser och mimik. Detta kommunikationssätt ersätter eller kompletterar verbal kommunikation och ger uttryck för känslor, attityder och värderingar samt identitet som främst kommuniceras genom icke – verbalt språk. Kroppen är en del av vår personlighet och det är genom kroppsspråket vi förmedlar relationer.

Den icke – verbala kommunikationen har påtalas tidigare, men inte fått genomslag och uppmärksamhet förrän för cirka 30 år sedan. (Nilsson, 2007)

2.3 Dans

Dans är rörelse och en form av aktivitet som hjälper till att bibehålla rörelseförmågan. Detta menar Kielhofner som också anser att utförandet av aktiviteter där vi rör oss ger

oss tillfälle att utnyttja vår förmåga, bekräfta vårt egenvärde, uppleva egenkontroll, utöva problemlösning, och utvecklar kompetensen och självkänslan. I och med att vi dansar och rör oss anser Kilehofner att vi lättare kan möta sociala och fysiska svårigheter i miljön som omger oss. (Lindh, Ladestam). Grönlund tycker att dans handlar om stämningar och ögonblick, verkliga för dem som upplevt dem, trots att de inte går att förklara intellektuellt. (Grönlund, 1998).

2.4 Dans i skolan

2.4.1 Pedagogens förhållningssätt till dans i skolan

Dans på schemat är en titel av Gertrud Ericsson som baseras på hennes avhandling om dans i skolan, den första avhandlingen i ämnet. Ericsson menar att dansens roll har på senaste tiden stärkts inom skolan, kraven på lärarna ökat och dansen har introducerats på lärarutbildningen. När dans började införas på schemat i början av 1980-talet var pedagogerna positivt inställda till dans och tyckte att det gav motorisk träning, tränade sociala relationer och samarbete, var bra för kroppsuppfattningen, självkänslan, rytmkänslan och koncentrationen, enligt Ericsson. I skolor som provat att ha dans på schemat med utbildad danspedagog är lärare positivt inställda till dans på schemat.

Pojkar är enligt pedagoger mer tvekande och avvisande och flickorna mer positivt inställda (Ericsson, 2000)

2.4.2 Kompetens och behörighet

Enligt Ericsson finns undervisningsmetoder för barndans inte dokumenterade, utan har levt och utvecklats från person till person. Ericsson skriver i sin bok om ett projekt med dansundervisning där alla danslärare är utbildade inom dans; klasslärare ledde inte dansen. Ericssons forskning visar att en utbildad danslärare, en pianist och klasslärares närvaro är viktigt för resultat och att det är av särskild vikt att barn med motoriska svårigheter har en professionell danspedagog för att utvecklas i dansen. (Ericsson, 2000)

2.4.3 Utveckling och lärande inom dansen

Ericsson skriver att Piagets teorier om barns utveckling inte inbegriper människans estetiska sida. Hans stadier för intellektuell utveckling når sin högsta nivå vid formellt operationellt tänkande och innefattar då endast logiskt och rationellt tänkande. Detta är enligt Ericsson något Howard Gardner (skapare av ”multipla intelligenser”) kritiserar och menar att de tankeprocesser som används av konstnärer, författare, musiker och idrottsmän inte finns med i Piagets utvecklingsstadier. Inte berörs heller intuition, kreativitet eller innovation. Ericsson menar att det har ansetts svårt att utvärdera och tolka elevernas prestationer i dans. Dansuttrycket måste bedömas utifrån sig självt och inte bara genom det talade och skrivna språk vi är vana vid. Howard Gardner kritiserade den rådande synen på intelligens och menade att det finns flera intelligenser, ”multipla intelligenser” och definierar intelligens som ”förmågan att lösa problem, eller att framställa produkter, som värderas inom ett eller flera kulturområden”. (Ericsson, 2000, s. 22). Ericsson menar att dansen måste utvärderas utifrån sina intelligensområden, kroppslig-kinestetisk intelligens, musikalisk intelligens, personlig utåtriktad intelligens, och dessa är intelligenser som i övrigt inte används i så stor utsträckning i skolan.

Enligt Ericsson finns idag inga strategier utarbetade för observation av dans inom skolan, men studier av videoinspelningar och jämförelse med kontrollgrupper visar att de kroppsliga aspekterna av dansen är positiva. Utvärderingar av områdena motorisk-, musikalisk-rytmiskt- social- och personlig-utveckling visar att dans är positivt för barnen. Ericssons studie visar att elev med motoriska problem förbättrar sin motoriska kapacitet, får bättre balans och koordination av dans. (Ericsson, 2000).

2.5 Rörelsehinder

”Ett rörelsehinder innebär att kroppens rörelseförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller skador av olika art och grad.” (Bergqvist, 1998, sid. 130) 1984 fanns det 575 000 rörelsehindrade i Sverige. Detta är personer som behöver hjälp av käpp, bock, rullstol eller en annan person för att kunna röra sig utanför sin bostad. (Statens handikappråd, 1991)

2.6 Dans för rörelsehindrade

Erna Grönlund är barndanslärare och har arbetat med dans med rörelsehindrade barn

på Karolinska sjukhusets barnhabilitering. Utifrån detta har hon skrivit *Danslek med rörelsehindrade barn*.

Veronica Sherborne utvecklade Sherborneövningarna, rörelseövningar för barn med funktionshinder, utifrån Rudolf Labans (dansare, koreograf och dansteoretiker) filosofi kring mänsklig rörelse. Dessa har Cia Klinta tagit del av och skrivit om i *Själv tillit, kommunikation, rörelseglädje genom Sherborneövningar*.

Lind, Ladestam har på Karolinska institutet skrivit en uppsats om rullstolsdans.

2.6.1 Erna Grönlund

Erna Grönlund är speciallärare och danspedagog och arbetar bland annat med rörelsehindrade barn (Grönlund 1988). Hon är professor i danspedagogik och utbildningsledare för dansterapeututbildningen vid Danshögskolan, samt dansterapeut och psykoterapeut. Hon har publicerat *Barns känslor bearbetade i dans* (1994) och *Dansterapi – Introduktion till en expressiv terapiform* (1996). (Adlibris).

2.6.2 Tillkomst av boken *Danslek med rörelsehindrade barn*

Grönlund arbetade i grundskolan och upplevde att dans- och rörelseuttryck med elever i grundskolan väckte deras tankar och känslor, och att detta borde gälla alla, även dem som med ett rörelsehandikapp kanske kände oroligheter inför att röra sig. Grönlund kontaktade danspedagoger världen över och alla som dansat med handikappade elever ansåg att dansen gynnar barnens allsidiga utveckling positivt. När hon undersökte situationen i Sverige fick hon ytterst lite svar från pedagoger och det fanns inget skrivet. Med dessa förutsättningar påbörjade hon tillsammans med Ann-Sofie Lestrup sitt arbete med dans för rörelsehindrade barn. (Grönlund, 1988).

2.6.3 *Danslek med rörelsehindrade barn*

Grönlund menar att dansen kan underlätta och hjälpa det handikappade barnet att utveckla en positiv självbild. Dansen utvecklar förmågan till kreativt tänkande och problemlösning, väcker barnets inneboende behov av att röra sig och främjar en positiv social interaktion, samt erbjuder erfarenhet som utforskar och utvecklar den fysiska och kinestetiska förmågan och uppmuntrar estetiska erfarenheter. Enligt Grönlund ger dansen personlighetsutveckling och självkänsla när jaguppfattning

stärks, självständighet och initiativförmåga ökar, kontaktbarhet och samarbetsförmåga stärks. Grönlund finner att handikappade barn är ofta mer passiva och osjälvständiga än andra barn. De är inte motiverade att röra sig, rentav ovilliga till fysisk träning, och kan ha disciplinsvårigheter. Deras minskade rörlighet hindrar språklig utveckling och de dra sig undan sociala kontakter. Barnen är passiva eftersom de är osjälvständiga och osjälvständigheten kommer från att de på grund av sitt rörelsehinder inte gets tillfällen att utforska världen, menar Grönlund. Detta får de göra i dansen, som enligt Grönlund på många sätt är friare än sjukgymnastiken, och som ger tillfälle till mer spontan rörelse, fokuserar på hela kroppen, rörelseglädje, samarbete och social träning bland andra människor. Dansen fokuserar på det friska hos barnet och utgår från det, anser Grönlund. I dansen har och tar de kontakt och samarbetar med andra barn och uppmuntras att komma med egna idéer. (Grönlund, 1988).

2.6.4 Rörelseövningar utifrån Labans teorier

Klinta skriver att Veronica Sherborne arbetade med barn i över trettio år och hennes övertygelse var att barns två grundläggande behov var att känna sig hemma i sin egen kropp och kunna skapa relationer, och utan relation till en annan människa kan man inte heller lära av den. Veronica Sherborne skapade Sherborneövningarna.

Klinta menar att Sherborneövningarna är lätta att utföra i klassrummet, och är ett kostnadsfritt utvecklingshjälpmedel för skolan. Övningarna kräver ej utrustning eller speciell klädsel och är ofarliga och vänliga och passar alla åldrar. De utvecklar kroppsmedvetenhet, självförtroende och kommunikationsförmåga samt är flexibla och utgår från var och en befinner sig. De utgår från våra naturliga rörelser, är på egna villkor och går ut på att få kroppen att lyda viljan. Enligt Klinta övar Sherborneövningarna utföraren att ta emot och bearbeta intryck från musklerna (kinestetisk perception) och hjälper denne att känna och förstå sina rörelser och känslan som uppstår när man rör sig. Rörelse utvecklar enligt Klinta språk och tänkande. Klinta finner att Sherborneövningarna används av sjukgymnaster och dansterapeuter med barn som har muskelsjukdomar och cp-skador.

Klinta menar att rörelserna utgår från dansaren Rudolf Labans teori om att rörelser ska vara naturliga, kreativa och uttrycka känslor och således hindra att man blir stressad, inåtvänd och tillbakadragen, samt stärka kreativiteten och samspeletsförmågan. Laban menar också att mental och fysisk hälsa inte kan särskiljas.

Övningarna bygger på Labans ”rörelsefaktorer” och ”rörelsekvalitéer” och har sin utgångspunkt i människans inneboende resurser och begränsas inte av funktionshinder. Klinta finner att rörelserna utvecklar kroppsmedvetenhet, ger självförtroende, jagmedvetenhet och rumsmedvetenhet som gör att man vågar röra sig i rummet och utveckla trygghetskänslan genom kroppslig kommunikation (Klinta, 1988).

2.6.5 Rullstolsdans

På handikappförbundets hemsida kan man läsa om rullstolsdans. ”Rullstolsdans förekommer i många olika skepnader på skilda platser runt vår jord. Enklarest kan begreppet rullstolsdans beskrivas som en dans där någon eller några deltagare använder rullstolen som hjälpmedel eller idrottsredskap. Vanligast i Sverige är rullstolsdans som sällskapsdans vid olika tillställningar av privat eller offentlig karaktär. Man bjuder upp och river av en bugg, hambo eller vals i pardans eller kanske en disco, hiphop, rock´n roll eller salsa. Detta är rullstolsdans – oavsett hur danskunskap eller erfaren dansarna är när det kommer till steg och turer!” (Svenska handikappidrottsförbundet, 2)

Svenska handikappidrottsförbundet har också länk till en uppsats om rullstolsdanssport som skrivits av Lindh och Ladestam på Karolinska institutet; Rullstolsdanssport Skapar integration och inre tillfredsställelse. I deras förord står det: ”Dans har alltid funnits i våra liv och rörelse fyller flera olika funktioner i ett samhälle. Rörelse är inte bara en hälsofrämjande faktor, utan också ett socialt och kulturellt fenomen. Med tanke på detta anser vi att det är viktigt att belysa rullstolsdanssporten, med fokus på vad den kan betyda för de rullstolsburna”. Lindh menar att rullstolsdansen i Sverige grundades i Vallby fritidsgård i Västerås, den första fritidsgården med rullstolsanpassning, och att rullstolsdans är en ganska ny företeelse. De som dansar rullstolsdans anser att musiken är viktig för att finna motivation till dans, de är den som driver dem att röra på sig, enligt Lindh. Musiken, och rörelse till musik, framkallar glädje och det är ett sätt för de handikappade att uttrycka känslor. De får bättre självförtroende, personlig utveckling och inre tillfredsställelse, anser Lindh. I dansen får de social interaktion och får lära sig att dansa så att de sedan kan dansa bland andra, ickehandikappade. (Lindh, Ladestam)

2.7 Problemprecisering

Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?

3 Metodbeskrivning

3.1 Metodval

Trost menar att kvalitativ metod utmärker sig med att den undviker siffror och jämförelser som mer, fler och längre. Kvalitativ metod ser på mönster, föreställningsvärldar och analyserar relationer mellan människor. Vid kvalitativ metod är man ute efter den enskilde människans tankar och känslor (Trost, 2005).

I min undersökning söker jag få reda på vad olika aktörer inom områdena skola, dans och rörelsehinder ser för potential i ”dans med rörelsehindrade i skolan”. Det handlar om vad dessa personer tror och tycker och jag är inte ute efter att kvantifiera resultatet, och jag anser därvid att kvalitativ metod lämpar sig.

”Om jag [...] är intresserad av att t.ex. försöka förstå människor sätt att resonera eller agera, eller av att särskilja eller urskilja varierande handlingsmönster, så är en kvalitativ studie rimlig” (Trost, 2005 s.14).

3.2 Val av instrument

Jag väljer att göra en kvalitativ intervju.

”Kvalitativ intervju utmärks av att man ställer enkla och raka frågor och på dessa enkla frågor får man komplexa svar, innehållsrika svar” (Trost, 2005, s. 7). Kvalitativ intervju undviker ord som fler, mer, längre samt siffror och den sortens jämförelser; vad man är ute efter är att förstå människors sätt att resonera och tänka, inte att kunna ange procent och frekvenser, menar Trost. Kvalitativa intervjuer har en låg grad av standardisering vilket innebär stora variationsmöjligheter i uppläsande av frågor, följdfrågor, situation och formulering och hög grad av strukturering vilket innebär att de håller sig till ett område. I intervjun vill man få svar på hur, inte varför och man vill at den intervjuade uppfattar intervjun som ett samtal där den delar med sig av åsikter och känslor (Trost, (2005).

Jag anser att intervju som metod var det bästa valet eftersom ämnet jag valt att studera är sparsamt dokumenterat och mina frågor i en kvalitativ intervju då kan utvecklas i samspel med den jag intervjuar. Jag är heller inte ute efter att få svar på hur man skall bedriva dans i skolan med rörelsehindrade, utan efter hur man skulle kunna gå till väga. Därför är kvalitativ intervju, där man kan gå på djupet för att

verkligen få reda på vilken önskan och vilka förutsättningar som finns, en bra metod för mitt syfte.

3.3 Urval

Vid valet av respondenter utgick jag ifrån vilka kunskaper, vilket intresse och vilka behov som finns och hur det skulle kunna fungera i verkligheten i skolan med dans för rörelsehindrade. Således valde jag att försöka intervjua en danspedagog med arbetserfarenhet av dans och rörelse, två rörelsehindrade ungdomar samt en grundskolelärare.

3.4 Bortfall

På grund av svårigheter att få kontakt med, samt skapa ett intresse hos, rörelsehindrade ungdomar har jag inte lyckats få till stånd dessa intervjuer.

3.5 Intervjuguide

Vid mötet låter jag den som skall intervjuas höra alla frågor så att den kan bekanta sig med materialet och så att vi kan reda ut eventuella oklarheter i frågeställningarna. Vi går igenom anledningen till varför jag spelar in intervjun och att fingerade namn kommer att användas.

Jag presenterar forskningsfrågan.

Efter intervjun frågar jag om de har något mer att tillägga, upprepar eventuella oklarheter så att inget har missuppfattats och tackar för deras deltagande.

3.5.1 Forskningsfrågan

Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?

3.5.2 Intervjufrågor

- 1) Vilka skäl finns till dans i skolan för barn i allmänhet och för rörelsehindrade barn i synnerhet?
- 2) Vilka mål uppnår man med dans på inlärningsnivå, kunskapsnivå och socialnivå?

- 3) Hur tycker/tror du att dans med rörelsehindrade i skolan kan gå till?
- 4) Hur ser förutsättningarna för dans med rörelsehindrade ut idag?

3.6 Genomförande

Kontakten med danspedagogen togs på telefon efter att jag hade fått hennes nummer av en tidigare danslärare till mig. Jag informerade henne om vem jag var, hur jag kommit i kontakt med henne och varför jag ringde. Efter att ha presenterat min undersökning frågade jag om hon var intresserad av att delta. Hon tackade genast ja. Jag berättade att den beräknade tidsåtgång var ungefär 45 min och frågade henne om var och när hon ville att intervjun skulle äga rum. Vi bestämde att vi skulle ses en morgon på hennes arbetsplats. När dagen för intervjun kom ringde danspedagogen och sa att hon var lite krasslig, men att jag gärna fick komma och göra intervjun ändå. Hon bad att få flytta intervjun till hennes hem och skjuta fram den två timmar för att hinna piggna till en aning. På plats bekräftades att det gick bra att jag spelade in hela samtalet, jag informerade om konfidentialitet och frågade lite om hennes bakgrund. Sedan läste jag upp frågorna så att inga oklarheter skulle förekomma och startade inspelning. Intervjun tog 35 minuter och jag antecknade fortlöpande. Följande arbetsdag nedtecknades intervjun och förekommer här som bilaga.

Klassläraren är för mig bekant sedan tidigare och jag frågade henne en dag när jag vikarierade på hennes arbetsplats om jag kunde få intervjua henne för mitt examensarbete. Hon sa att det antagligen skulle gå bra och jag sa att jag skulle skicka ett mail till henne med mer information. I mailet presenterade jag min undersökning, beräknad tidsåtgång och frågade när och var intervjun kunde äga rum. På detta mail fick jag inget svar, så jag skickade ytterligare ett med lite förslag på tider och sa att jag gärna kom till hennes arbetsplats. Ett par dagar efter att detta mail skickats sprang bestämde vi att jag skulle komma den 27 november klockan 09.30. Sedan togs igen mer kontakt på mail eller telefon. På plats fick jag vet att personalstyrkan denna dag var reducerad, vilket ledde till att intervjutiden blev förkortad och vi placerade oss snabbt i ett grupprum, som tyvärr även är passage till personalrummet. Vid flera tillfällen blev intervjun avbruten.

Som bilaga finns intervjuerna nedtecknade så autentiska som möjligt, men med mina ord. Detta för att innehållet skall redovisas med önskad tydlighet och innehåll som visats med gester och rörelser skall kunna redovisas. I resultatredovisningen

redogörs en sammanställning över samtliga deltagandes svar.

3.7 Tillförlitlighet

För att resultatet skulle bli tillförlitligt och trovärdigt valde jag att:

- intervjua personer som med sina olika utgångspunkter kunde ge en nyanserad samt verklighetsförankrad bild,
- formulera frågor som undersökte det relevanta området,
- ställa öppna frågor som inte inskränkte den tillfrågades svar,
- vid intervju tillfället presentera frågorna innan själva intervjun för att säkerställa att inga oklarheter fanns och för att den tillfrågade skulle få god överblick,
- ha ett litet antal överblickbara frågor,
- inte presentera frågorna innan intervjutillfället. Detta för att jag vill säkerställa att det är den intervjuades egna tankar som framställts och att de inte diskuterats med tredje part.
- informera om tidsåtgång och låta den intervjuade bestämma tid och plats så att den inte känner stress eller osäkerhet,
- spela in intervjuerna för att säkerställa att innebörden i svaren kan återges korrekt, samt för att kunna ge den tillfrågade mer uppmärksamhet under intervjun.

Det som kan inskränka trovärdigheten är att antalet deltagande är lågt och bortfall skett och därför kan inga representativa slutsatser dras av deras svar. Jag anser dock att intervjumetoden och de respondenter som deltagit gav resultat för min undersökning. Intervjumetoden lämpar sig bäst för mitt arbete, eftersom jag kan ställa följdfrågor och be om förtydliganden och den tillfrågande kan göra detsamma. I och med att jag valt kvalitativ metod, som ger en syn på vad den enskilda personen tycker och tänker och hur den resonerar (Trost, 2005), kan jag också intervjua en liten grupp.

Det som skulle kunna ge undersökningen låg tillförlitlighet är att transkribering av intervjuerna ej förekommer. Jag har valt att inte ta med dessa eftersom mycket av det som framkom vid intervjutillfällena, såsom gester och tonfall, ej framkommer på inspelningarna. Innehållet i intervjuerna presenteras istället med mina ord, så troget de tillfrågades svar som möjligt.

Jag kan också se att de intervjuade eventuellt skulle lämna mer innehållsrika svar om de fått ta del av frågorna vid ett annat tillfälle innan intervjun, men tiden för intervjun var samtidigt väl tilltagen och de hade möjlighet att komplettera sina svar

efteråt. Jag eftersökte så direkta och ärliga svar som möjligt och ville inte att svaren skulle vara planerade utan spontana.

4 Resultat

I resultatredovisningen är samtliga respondenters namn konfidentiella och jag väljer att identifiera dem som Danspedagogen och Klassläraren.

Samtliga delar av resultatredovisningen söker svar på min fråga ”Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?”, övrigt som framgått av intervjuerna finns att läsa som bilagor. Jag presenterar ej fullständiga eller kronologiskt riktiga svar i resultatredovisningen. Resultatredovisningen är uppdelad under rubrikerna Skäl att dansa [1], Dans på mental nivå [1], Dansa tillsammans [1].

4.1 Skäl att dansa [1]

Jag vill ta reda på de olika respondenterna ser någon anledning att dansa om man är rörelsehindrad. Därför frågade jag: Vilka skäl finns till dans i skolan för barn i allmänhet och för rörelsehindrade barn i synnerhet?

Danspedagogen menar att skälen att dansa för en rörelsehindrad person är samma som för alla andra; allmänbildning, lära sig olika kulturformer, lära sig samarbete, öva tillit, våga vara med, se alla och öva sig socialt. Danspedagogen menar att många barn lär bäst med kroppen. Dessa barn har det ofta svårt i skolan, men kan i dansen få lära sig med kroppen och har då oftast inga problem. Detta gäller förstås även om man är rörelsehindrad, säger Danspedagogen, fastän det är svårare för dem att röra sig. Alla får vara med utifrån sina förutsättningar i dans, man får improvisera, och alla får delta; Man blir en del av kollektivet anser Danspedagogen. ”Man skapar en trygg grupp, man lär sig samarbeta även med personer man inte valt själv och har en öppen dialog. Man törs ta i varandra, ta i kroppsdelar som är tabubelagda, till exempel ett lår, en mage, utan att det blir jobbigt och pinsamt.”

Klassläraren pratar ganska allmänt om skäl att dansa med barn, alltså inte specifikt om rörelsehindrade, och menar att man kan fånga upp många barn med dans om man inte är för fyrkantig. Alla kan dansa på sin nivå och röra sig till musiken efter sin förmåga. Barn har ett stort rörelsebehov och koncentrationen blir bättre om man får röra på sig, menar Klassläraren. Man får bättre koncentration och kroppsuppfattning av dans. Klassläraren tycker också att inlärningsförmågan blir bättre av rörelse.

Klassläraren menar att man också får ut mycket av musiken när man dansar och tror

att den är extra viktig för en rörelsehindrad. I dansen använder sin kropp och har fokus på det man kan göra. Man behöver inte tänka på det som är jobbigt och svårt att göra. Om man använder redskap, som sjalar, lär man sig använda dem och har fokus på dem, och inte på det man inte kan

4.2 Dans på mental nivå

Dans är en fysisk aktivitet, men den påverkar oss också mentalt. Denna undersökning strävar efter att ta reda på hur dans kan främja den mentala utvecklingen hos rörelsehindrade, och jag ställde frågan: Vilka mål uppnår man med dans på inlärningsnivå, kunskapsnivå och socialnivå?

Danspedagogen menar att det man lärt sig med kroppen, kan man lättare hitta i tanken. Kroppslig förståelse föder teoretisk förståelse. När man har lärt sig med kroppen så fastnar kunskapen. Man kan lära sig alla traditionella ämnen med dans; siffror och dylikt kan man lära sig med kroppen för att det ska fastna i tanken, menar Danspedagogen. Olika förmågor som krävs för traditionellt skolarbete, såsom läsning, kan också övas upp med dans. När man dansar lär man sig koppla ihop vänster och höger hjärnhalva, vilket är oumbärligt för skolarbete.

Inlärningsförmågan blir bättre när kroppsuppfattningen, motoriken och koordinationen blir bättre. Man får en trygg grupp där alla kan arbeta tillsammans och då ökas gruppens kunskapsnivå snabbare; barnen lär sig bättre när gruppen mår bra. Psyket, självförtroendet och inlärningsförmågan stärks av en stark, fysisk kropp som man får av dans. En välmående kropp påverkar psyket positivt. Man finner sitt eget uttryckssätt i dans och lär sig hantera nya situationer och nya människor. Man lär sig hur man själv reagerar i olika situationer.

Klassläraren menar att man lär sig bättre om man får röra på sig. Att man kan lära in kunskaper bättre om man lär sig teoretiskt och i kroppen samtidigt. Det är lättare att lära in något med en takt. Man får också kunskap av själva dansen, till exempel om olika kulturer. Klassläraren menar att man vågar mer utan risk för att göra fel när man dansar. Dansen är tillåtande och man lär sig att våga ta i varandra.

4.3 Dansa tillsammans

Dansen är ett skolämne som ger goda möjligheter till integration och samarbete. Jag vill ta reda på möjligheterna för rörelsehindrade elever att dansa tillsammans med

andra barn i skolan. Jag frågade respondenterna: Hur tycker/tror du att dans med rörelsehindrade i skolan kan gå till? och Hur ser förutsättningarna för dans med rörelsehindrade ut idag?

Danspedagogen säger att de rörelsehindrade kan dansa tillsammans med de andra barnen, att det är precis som vanligt, men man får ta i beaktande att det behövs ännu mer utrymme än annars och att det krävs hjälpmedel. Att assistenterna deltar är viktigt och att danspedagogen får veta vilka förutsättningar den rörelsehindrade har, så att denne får nödvändig, positiv, särbehandling. Det är viktigt att danspedagogen planerar nog så att alla får en positiv upplevelse av dansen. Danspedagogen menar att dans idag riktar sig till ”normala” barn och danspedagogen har inte kommit i kontakt med dans för rörelsehindrade. Danspedagogen menar att rörelsehindrade borde få ha vissa lektioner tillsammans med andra barn som också är rörelsehindrade, till exempel dans, så att det kan få ske på deras villkor.

Klassläraren menar att det rörelsehindrade barnet följer resten av klassen och gör det den kan. Man kan dansa med redskap, såsom sjalar, ballonger som man kan hålla i händerna och dansa med om man sitter i rullstol etcetera. Om man känner motstånd mot att röra sin kropp kan det vara bra att få röra på något annat och lägga fokus där. Klassläraren menar att musiken är viktig och att alla kan känna rytmen i kroppen, känna rörelse.

Klassläraren har ingen erfarenhet av dans med rörelsehindrade, men tror att det är svårt att få till, eftersom resurser är svårt att få och anpassningar kräver att alla prioriterar detta. Lokaler är trånga och gymnastiksalen svåråtkomlig. Klassläraren jobbar med rörelse i klassrummet, men tror att det kan vara svårt med utrymmet om man är rörelsehindrad och behöver hjälpmedel. De har barnmusik med rörelser som hör till; rörelserna finns med i musiken. Klassläraren har dans efter egen förmåga och säger att det inte blir så mycket dans.

5 Analys av resultatet

Respondenterna i min undersökning har olika förförståelse för olika aspekter av undersökningsfrågan (klassläraren främst av skolsituationen och danspedagogen av dans). Deras förutsättningar skiljer sig också åt och således lämnar de ganska olika svar. Resultaten av undersökningen kommer dock inte att analyseras utifrån respondenternas erfarenhet, utan min huvudfråga, ”Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?”. Jag vill främst påvisa olika idéer om vad dansen kan betyda och inte lägga så stor vikt vid vem som tycker vad. I analysen ska jag försöka koppla samman mina resultat av undersökningarna med de teorier som framförs i litteraturgenomgången för att ge en nyanserad och kompletterande bild av vad dans kan betyda för rörelsehindrades mentala utveckling. Analysen kommer att vara uppbyggd kring rubrikerna Skäl att dansa [2], Dans på mental nivå [2] och Dansa tillsammans [2]. Det vill säga, samma rubriker som i resultatredovisningen.

5.1 Skäl att dansa

Av intervjuerna framkommer att skälen att dansa för en rörelsehindrad person är samma som för alla andra; allmänbildning, lära sig olika kulturformer, lära sig samarbete, öva tillit, våga vara med, se alla och öva sig socialt. Grönlund (1988) menar att man utvecklar en positiv självbild, att jaguppfattningen stärks samt att man utvecklar sin personlighet. De rörelsehindrade får bättre självförtroende, personlig utveckling och inre tillfredsställelse samt social interaktion i dans. (Lindh, Ladestam)

Respondenterna anser att alla får vara med utifrån sina förutsättningar i dans, dansa på sin nivå, röra sig efter förmåga, man får improvisera, och alla får delta; man blir en del av kollektivet, man vågar röra vi varandra. Grönlund (1988) anser att vi får utnyttja vår förmåga, bekräfta vårt egenvärde, uppleva egenkontroll och utvecklar kompetensen och självkänslan med dans. Grönlund (1988) refererar också till Kilehofner som hävdar att vi lättare kan möta sociala och fysiska svårigheter genom dans.

Enligt respondenterna blir rörelsebehovet tillfredställt, koncentrationen bättre och inlärningsförmågan stärkt av dans. Grönlund (1988) finner att vi utvecklar förmågan till kreativt tänkande och uppmuntras att komma med egna idéer

Respondenterna finner att man får ta del mycket av musik och röra sig till musik, något som även Lindh, Ladestam menar är viktigt för rörelsehindrade.

Respondenterna säger att många barn lär bättre med kroppen och det får man göra i dansen, samt att man har fokus på det man kan röra, på den funktionella kroppen, och inte det som är svårt och jobbigt. Grönlund (1988) menar att de med rörelsehandikapp kanske känner oroligheter inför att röra sig, men att de ändå utvecklas mycket tanke- och känslomässigt av dans. Hon menar att dansen fokuserar på det friska hos barnet och att alla har ett behov av att röra sig. Klinta (1998) menar att man utvecklar kroppsmedvetenhet, rumsmedvetenhet, självtillit och kommunikationsförmågan. Man får kroppen att lyda viljan vilket hindrar att man blir stressad, inåtvänd och tillbakadragen.

Grönlund (1988) säger i sin undersökning att alla som dansat med handikappade elever ansåg att dansen gynnar barnens allsidiga utveckling positivt. Klinta (1998) menar att mental och fysisk hälsa inte kan särskiljas.

5.2 Dans på mental nivå

Kunskapsnivå: I intervjuerna framkommer att kroppslig förståelse föder teoretisk förståelse. När man har lärt sig med kroppen så fastnar kunskapen. Man lär sig bättre om man lär teoretiskt och i kroppen samtidigt. Man kan lära in alla skolämnen med dans. Man får en trygg grupp där kunskap skapas snabbare. Man får kunskap om dans och olika kulturyttringar.

Grönlund (1988) menar att språket utvecklas samt att man får estetiska erfarenheter och kunskaper av dans och utvecklar förmågan att utöva problemlösning.

Inläring: Respondenterna menar att olika förmågor som krävs för traditionellt skolarbete, såsom läsning, kan övas upp med dans. När man dansar lär man sig koppla ihop vänster och höger hjärnhalva, vilket är oumbärligt för skolarbete. Man lär sig bättre om man får röra på sig under skoldagen; inlärningsförmågan blir bättre av dans. Enligt Åberg - Ollander menar Piaget att barns utveckling är åldersrelaterad samt sker i konflikter. Ericsson (2000) finner att Piagets teorier inte inbegriper estetik, intuition, kreativitet eller innovation. Vygotskij menar att det sociala samspelet, problemlösning tillsammans med andra och imitation utvecklar barnet. (Williams, 2000).

Enligt Ericsson (2000) anser Howard Gardner att det finns flera intelligenser och att intelligens skall ses som ”förmågan att lösa problem, eller att framställa produkter,

som värderas inom ett eller flera kulturområden”. Grönlund (1988) finner att dans med rörelsehindrade leder till att de tar fler initiativ och blir mer disciplinerade och självständiga, samt bättre på att lösa problem.

Socialt: En välmående kropp påverkar psyket positivt, enligt respondenterna. Man får en trygg grupp där alla kan arbeta tillsammans. Man finner sitt eget uttryckssätt i dans och lär sig hantera nya situationer och nya människor. Man lär sig hur man själv reagerar i olika situationer och vågar dansa utan risken att göra fel. Dansen är tillåtande och man lär sig att våga ta i varandra.

Enligt Grönlund (1988) menar Kilehofner att man lättare kan möta sociala svårigheter om man dansar och Lindh, Ladestam anser att rörelsehindrade rullstolsdansare får social interaktion i dansen.

Nilsson menar att det är genom kroppen vi förmedlar relationer. Vi kommunicerar genom gester, rörelser etcetera och ger så uttryck för känslor, attityder och värderingar samt bygger identitet. Icke-verbal kommunikation kompletterar verbal kommunikation och är ett sätt för oss människor att göra ett ämne gemensamt. Grönlund (1988) anser att de rörelsehindrades samarbetsförmåga och kontaktbarhet blir bättre och att de får bättre sociala kontakter.

5.3 Dansa tillsammans

I intervju framkommer att dansen med rörelsehindrade kan gå till precis som ”vanlig dans”, att alla kan dansa tillsammans, men med stöd och anpassning. Grönlund (1988) finner att de rörelsehindrade barnen i dansen tar kontakt och samarbetar med andra barn. I dansen får de en relation till andra som gör att de kan lära av dem menar Klinta (1998).

Enligt respondenterna behövs hjälpmedel och assistenters hjälp och danspedagogen behöver ha förförståelse så att lektionen kan planeras för att vara till glädje för alla. Att dansen leds av just en professionell danspedagog är mycket viktigt för barn med motoriska svårigheter för att de skall kunna utvecklas i dansen. Det är också viktigt att en pianist och klasslärare närvarar för goda resultat, menar Ericsson (2000).

Respondenterna anser att man kan använda sig av redskap, sjalar, såpbubblor och ballonger, för att det ska bli mer rörelse och dans för dem som inte kan använda hela kroppen.

Respondenterna anser att i praktiken riktar sig dansen till ”normala” barn; rörelsehindrade borde få ha dans på sina villkor. Enligt Klinta (1998) är Sherborneövningarna ofarliga, flexibla, passar alla åldrar och utgår från var var och en befinner sig. De utgår från våra naturliga rörelser och är på allas egna villkor.

Enligt respondenterna är musiken viktig för att alla ska kunna dansa tillsammans, man får känna rytm och röra sig i takt till musik och det kan nästan alla göra. Enligt Lindh- Ladestam så anser de som dansar rullstolsdans att musiken är viktig för att finna motivation till dans, de är den som driver dem att röra på sig. Musiken, och rörelse till musik, framkallade glädje och det uttrycker känslor.

Respondenterna menar att svårigheter med dans i skolan för rörelsehindrade är lokalanpassning och lokalbrist, brist på erfarenhet samt prioriteringsnödvändigheter. Där menar Klinta (1998) att Sherborneövningarna är lätta att utföra i klassrum och inte kräver utrustning eller speciella kläder. Ericsson (2000) anser att dansens roll på senaste tiden stärkt inom skolan och att kraven på lärarna ökat.

6 Diskussion

Diskussionen innehåller en metoddiskussion samt en resultatdiskussion.

6.1 Metoddiskussion

6.1.1 Metodval

Kvalitativ metod anser jag fortfarande var den bästa metoden för min undersökning eftersom jag tycker att dans som estetiskt ämne och mental utveckling som mål bäst undersöks genom att se på tankar, känslor och relationer. Mitt intresse låg vid denna undersökning inte i att ta reda på hur mycket dans man bör ha eller exakt vad man skulle få ut av dansen, utan jag sökte få reda på och förstå vad respondenterna tror och tycker kring frågan ”Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?” och jag anser således att kvalitativ metod lämpar sig bäst.

6.1.2 Val av instrument

Den kvalitativa intervjun gav mig och respondenterna möjlighet att utveckla frågorna och svaren medan intervjun pågick. Jag fick reda på hur de tänkte kring frågorna, hur de förhöll sig till innehållet och kunde läsa av deras inställning till, och intresse för, innehållet. Den kvalitativa intervjun var ett bra instrument eftersom respondenterna, till skillnad från vid observation, blev styrda mot området jag undersökte och, till skillnad mot enkät, blev manade att utveckla sina svar trots att de från början kunde vara restriktiva.

6.1.3 Urval

Jag var till en början nöjd med mitt urval, eftersom jag ville belysa frågan ur flera synvinklar, och jag ansträngde mig för att få till stånd en respondentgrupp med en danspedagog, en klasslärare samt rörelsehindrade ungdomar. Jag anser fortfarande att denna urvalsgrupp var befogad, men inser att jag tagit mig vatten över huvudet.

6.1.4 Bortfall

Urvalet kan som sagt i efterhand kritiseras. Jag strävade efter att ha två

rörelsehindrade ungdomar med som respondenter, vilket visade sig vara svårt att uppfylla. Kontakter har tagits med alla medlemmar i Riksförbundet rörelsehindrade barn och ungdomar Värmland, kontaktpersoner i Handikappförbundens samarbetsorgan, Unga rörelsehindrade och Svenska Handikappförbundet-rullstolsdans, samt med danslärare och författare till litteratur som använts i litteraturgenomgången, utan resultat.

Grönlund menar, som tidigare nämnt, att handikappade barn är ofta mer passiva och osjälvständiga än andra barn, samt undviker sociala kontakter, (som hon menar kan avhjälpas med dans), vilket på sätt och vis bekräftas här. Med detta inte sagt att jag avsäger mig mitt eget ansvar. Tvärt om så borde jag, som redan tidigare kände till denna inställning hos Grönlund, tagit detta i beaktande både när jag valde urvalsgrupp och i mina försök att ta kontakt med tilltänkta respondenter.

6.1.5 Intervjuguide

Jag är nöjd med forskningsfrågan som tydligt representerar vad jag söker svar på. Intervjuguiden saknade en intervjufråga om traditionell syn på intelligens kontra multipla intelligenser, men jag är i övrigt nöjd med frågorna som var noggrant genomarbetade.

6.1.6 Genomförande

Genomförandet av intervjun med danspedagogen gick som planerat och jag är tillfredsställd med den. Genomförandet av intervjun med klassläraren gick ej som planerat, men dock som väntat; Det är inte en fördel att hålla en intervju på skoltid under lärarens arbetsdag. Tid gick åt till annat och vi blev störda både av elever och av lärare vilket ledde till att respondenten och även jag tappade tråden vid några tillfällen.

6.1.7 Tillförlitlighet

Jag finner att störningsmoment och tidsbrist vid ett tillfälle samt lågt antal respondenter sänker tillförlitligheten för undersökningen. Noggrant utvalda frågor och respondenter samt möjlighet att återgå till svar samt respondenter vid oklarheter ger dock tillförlitlighet till undersökningen.

6.2 Resultatdiskussion

Min undersökningsfråga löd: ”Vilken betydelse kan dans i skolan ha för rörelsehindrade elevers mentala utveckling?”. I litteraturgenomgången tycker jag att det framgår med stor tydlighet att dans för alla och framförallt rörelsehindrade, skulle vara en stor framgång i skolan.

6.2.1 Skäl att dansa

I litteraturen framgår bland annat att dans främjar en positiv självbild, kreativt tänkande, socialinteraktion, självständighet och personlighetsutveckling. Flera av dessa punkter skall främjas enligt Barnkonventionen. De positiva aspekterna är alltså många. Vid intervjuer står det inte lika klart vad dans kan ge rörelsehindrade elever; mycket av det som framgått i litteraturen tas inte upp av vare sig danspedagog eller grundskolläraren. Jag anser att litteratur mer än väl påvisar vad dans kan göra för rörelsehindrade elevers mentala utveckling i skolan, men att pedagogerna kanske inte har de förutsättningar som krävs och inte den förförståelse. Pedagogerna är dock eniga om att dans med rörelsehindrade skulle kunna vara bra, men ingen av dem har dansat med någon rörelsehindrad.

Jag tycker det framgår att dans med rörelsehindrade måste utgå från vad de rörelsehindrade faktiskt skulle kunna klara av, inte vad de själva och andra tror att de klarar; En skola som grundar sig på Piagets idéer är inte den bästa skolan för dansutveckling. Grönlund (1988) säger att dansen fokuserar på det friska hos barnet och utgår från det, och även respondenterna pratar om den funktionella kroppen. Klinta (1998) poängterar vikten av att känna sig hemma i sin egen kropp. Jag tycker att detta är extra viktigt att tänka på när man arbetar med dans i just skolan, att man skall fokusera på det friska, det funktionella och det som är bra, eftersom skolan har en sorglig tradition av att fokusera på det eleverna har svårigheter med. När klassläraren säger att hon inte kan så mycket om dans anser jag att hon undervärderar sig själv, detta det viktigaste; att man ska fokusera på den friska kroppen, det som är bra och det man kan klara av, har hon förstått och det är en stor och viktigt kännedom när man arbetar med mental utveckling.

6.2.2 Dans på mental nivå

Utifrån Grönlund (1988) skrev jag ovan:

”Dansen kan underlätta och hjälpa det handikappade barnet att utveckla en positiv självbild. Dansen utvecklar förmågan till kreativt tänkande och problemlösning, väcker barnets inneboende behov av att röra sig och främjar en positiv social interaktion, samt erbjuder erfarenhet som utforskar och utvecklar den fysiska och kinestetiska förmågan och uppmuntrar estetiska erfarenheter. Dansen ger personlighetsutveckling och självkänsla när jaguppfattning stärks, självständighet och initiativförmåga ökar, kontaktbarhet och samarbetsförmåga stärks”. (eget citat). I dansen får rörelsehindrade tillfälle att utforska världen vilket gör dem mindre passiva, mer självständiga och mer kontaktsökande. Detta anser jag är tecken på mental utveckling och jag hoppas att det uppmärksammas inom skolan och i arbetet med rörelsehindrade barn och ungdomar.

6.2.3 Dansa tillsammans

Klassläraren ger ett intryck av att det är krångligt med dans för rörelsehindrade eftersom det skulle krävas mycket av arbetslag och läraren för att få till. Detta får mig att tro att grundskolläraren inte är medveten om de positiva aspekter som kan komma just av dans (kontra övrig fysisk aktivitet). Klassläraren verkar inte ha så mycket erfarenhet av dans för egen del heller, vilket märks i hur hon håller fast mycket vid musik, redskap och ramsor; något att binda dansen vid. Jag kan förstå vad Ericsson (2000), och även danspedagogen gav uttryck för, att det krävs en utbildad danspedagog för att verkligen få till alla de goda aspekterna av dans. Samtidigt anser jag att till exempel Sherborneövningar (Klinta, 1998) som kan utföras och ledas av alla är ett bra komplement till danslektioner. Med olika metoder och allas delaktighet och intresse menar jag att dans ger mycket gott för den mentala utvecklingen hos rörelsehindrade.

Ericsson (2000) menar att dansens roll stärkts inom skolan och där håller danspedagogen med, men samtidigt säger hon att hon inte tror detta gäller för rörelsehindrade. Detta behöver det blir en ändring på. Grönlund (1988) säger att det 1988 inte fanns något skrivet om dans för rörelsehindrade och att hon fick kontakt med ytterst få pedagoger; jag hoppas att situationen ser annorlunda ut idag. Skrivet finns det fortfarande mycket lite, men förhoppningsvis finns det fler som dansar med

rörelsehindrade ungdomar.

6.2.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser jag att dans för rörelsehindrade är positivt ur många aspekter; självförtroendet stärks, man har fokus på det som är bra och fungerande, man blir mindre passiv och tar mer egna initiativ, man tänker mer kreativt, man får tillfälle till social interaktion samt att dans ger en positiv självbild.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Forskningen jag gjort på detta område är omfångsmässigt inte så betydande.

Innehållsmässigt däremot anser jag att det är av vikt, eftersom mycket lite finns att läsa om ämnet. Jag tycker således att det skulle vara intressant att forska vidare i ämnet dans för rörelsehindrade, både på bredden och djupet, genom att intervjua fler pedagoger samt genom att intervjua och observera rörelsehindrade ungdomar. Det skulle också vara av vikt att observera lärare i skolan och ta del av hur de arbetar med dans för att ta reda på hur dans med rörelsehindrade i skolan kan gå till.

Källförteckning:

Tryckta källor:

- Bergquist, S. m.fl., Att möta barn i behov av särskilt stöd, (1998), Liber, Stockholm
- Bergström J., Juhlin, I., Om handikapp, (1993), Liber Utbildning, Stockholm
- Ericson, G., Dans på schemat, (2000), Studentlitteratur, Lund
- Grönlund, E. Danslek med rörelsehindrade barn, (1988), Natur och kultur, Stockholm
- Klinta, C. Självtillit, kommunikation och rörelseglädje genom Sherborneövningar, (1998), Ekelunds Förlag AB, Solna
- Nilsson, B., Kommunikation Samspel mellan människor, (2007), Studentlitteratur, Lund
- Trost, J. Kvalitativa intervjuer, (2005), Studentlitteratur, Lund
- Vygotskij, L. Fantasi och kreativiteti barndomen, (2003), Daidalos, Göteborg
- Williams, P., Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I., Barns samlärande - en forskningsöversikt, (2000), Liber, Stockholm

Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94, (2004), Liber, Stockholm

Skolverket, Skolverkets rapport nr 38, Skolsituationen för elever med fysiska handikapp undersökning i åtta kommuner, (1993), Liber Distribution, Stockholm

Statens handikappråd, Handikapp – vad är det?, (1991), Libegraf, Stockholm

Otryckta källor:

Adlibris: <http://www.adlibris.se/product.aspx?isbn=9127067815> (2007-11-01).

Barnombudsmannen: FN:s konvention om barnets rättigheter:

<http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=44> (2007-10-24)

Kilehofner hos Lindh, Ladestam, C-uppsats Rullstolsdanssport skapar integration och inre tillfredsställelse: <http://www.handikappidrott.se/rullstolsdans/files/%7BAE9F82D0-51CF-4794-B49B-D27B12FD1E8F%7D.pdf> (2007-10-30)

Lindh, Ladestam, C-uppsats Rullstolsdanssport skapar integration och inre tillfredsställelse:

<http://www.handikappidrott.se/rullstolsdans/files/%7BAE9F82D0-51CF-4794-B49B-D27B12FD1E8F%7D.pdf> (2007-10-30)

Nationalencyklopedin: [http://ne.se/jsp/search/search.jsp?](http://ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=dans&btn_search=S%F6k+direkt%21)

[h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=dans&btn_search=S%F6k+direkt%21](http://ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=dans&btn_search=S%F6k+direkt%21) (2007-10-30)

Nordstedts akademiska förlag:

<http://www.panorstedt.se/templates/Akademiska/Book.aspx?id=43502> (2007-11-09)

Riksdagen: Svensk författningssamling: skollag:

http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100 (2007-10-24)

Socialisten: http://www.socialisten.nu/pol/utb/vygotskij_52.shtml (2007-11-09)

Svenska handikappidrottsförbundet, 1:

<http://www.handikappidrott.se/rullstolsdans/t2.asp?p=94635> (2007-10-30)

Svenska handikappidrottsförbundet, 2:

<http://www.handikappidrott.se/rullstolsdans/t2.asp?p=94635> (2007-10-30)

Åberg-Ollander, Susanne, Lindström, Marie, Umeå universitet, institutionen för datavetenskap

<http://oldwww.cs.umu.se/tdb/kurser/TDBC12/HT-98/LABBAR/1-LABGRP/index.html> (2007-12-01)**Bilaga 1**

Intervju med danspedagog

Datum: 2007-11-23

Tid: 11.00-11.50

Yrke: Danspedagog

Bakgrund: Arbetar som danspedagog i grundskolan, obligatorisk undervisning, samt har frivillig dansundervisning på kvällstid. Har studerat dans två år på Kristinehamnsfolkhögskola – KPS, samt ett år på danshögskola i Köpenhamn och Malmö.

1) Vilka skäl finns till dans i skolan för barn i allmänhet och för rörelsehindrade barn i synnerhet?

Allmänbildning. Att lära sig kulturformer och känna till dem i praktiken och att veta att dans inte bara är foxtrot, bugg och folkdans. Det är socialt, de lär sig samarbete, lagarbete, det stärker gruppen, man övar tillit, vågar se alla och vara med alla. Många barn lär bättre med kroppen. De som i skolan ofta ses som problembarn har inte problem med dans. Man lär med kroppen och de som har lättare för fysisk inläring får fördel. För rörelsehindrade är skälen samma som för andra. De lär lika mycket med kroppen som alla andra; det kan vara svårare förstås, men det spelar ingen roll. Rullstolsbundna kan ju till exempel rullstolsdansa. De rörelsehindrade måste få särbehandlas, men på rätt sätt. I skapande dans kan alla vara med, även om man så bara kan röra ett finger eller en fot. Utifrån improvisation kan man skapa fantastiska verk och man kan göra koreografi utifrån så lite. Assistenterna är ju med och hjälper till. Det är viktigt att de rörelsehindrade inte utelämnas, de måste få bli en del av kollektivet.

2) Vilka mål uppnår man med dans på inlärningsnivå, kunskapsnivå och socialnivå?

(Jag ber danspedagogen att berätta om varje nivå för sig i den ordning som står)

Dans är inläring. Begreppen som man lär med kroppen hittar man sedan tankemässigt. Man får en kroppslig förståelse. Lär man sig något endast teoretiskt och inte förstår det så är det kört, har man lärt sig det med kroppen kan man sedan förstå det i tanken. Alla ämnen kan läras in med dans, ett argument som har både fördelar och nackdelar; dansen får en starkare position i skolan, men dansen blir bortglömd för vad den är i sig självt. Man får bättre kroppsuppfattning, motorik och koordination av

dans och det gör inlärningsförmågan bättre. I dansen kan man träna upp korsförmågan fysiskt och då kan man lättare lära sig den psykiskt, vilket krävs vid läsning till exempel. Man kan inte lära sig skriva förrän man lärt sig finmotorik och det kan man lära genom dans. Barn som inte kan hoppa har ofta svårt i skolan. *Jag frågar vad korsförmåga innebär och danspedagogen för höger knä till vänster armbåge och fortsätter:* kan man inte koppla ihop båda kroppshalvorna så kan man inte koppla ihop båda hjärnhalvorna och då kan man inte läsa text.

Man blir starkare, får bättre motorik och koordination av dans och det påverkar folk psykiskt- man blir stark psykiskt av en stark kropp och får bättre självförtroende, tar mer plats och lär sig bättre. Man får en trygg grupp där alla kan arbeta tillsammans och då ökas gruppens kunskapsnivå snabbare. Barnen lär sig bättre när gruppen mår bra. Alla ämnen kan läras in med dans, mattedans då man lär sig siffrorna med kroppen till exempel, så man lär sig dem stort först och väntar med finmotoriken. Dessutom lär man sig om själva dansen, danshistoria, dansstilar, pardans, kreativdans. Man lär sig skapa själv och hitta sitt eget uttryckssätt i sin dans.

Man lär sig arbeta tillsammans, hantera nya situationer med nya människor, bemöta andra på ett bra sätt. Man lär sig själv hur man reagerar i olika, oväntade situationer, till exempel om man blir ledsen när man är bland folk man inte känner. Man skapar en trygg grupp, man lär sig samarbeta även med personer man inte valt själv och har en öppen dialog. Man törs ta i varandra, ta i kroppsdelar som är tabubelagda, till exempel ett lår, en mage, utan att det blir jobbigt och pinsamt

3) Hur tycker/tror du att dans med rörelsehindrade i skolan kan gå till?

Man måste ha ett stort rum, precis som en vanlig danslektion, men ännu mer utrymme eftersom det krävs hjälpmedel. Lektionen kan vara som vanligt, men man får ta i beaktande att de inte kan göra alla saker som man kanske gör på en annan lektion. Det är bara egen fantasi och ovetskap som sätter gränser. Det är viktigt att ha med assistenter som är med på vad som händer hela tiden och att alla är medvetna om vad som skall hända. De är tillsammans med andra, som inte är rörelsehindrade, det är som vanligt. Det är viktigt att danspedagogen får veta förutsättningarna innan så att den rörelsehindrade får den särbehandling som den behöver ha. Det viktigaste är att

planera lektionen så att den blir rolig för alla som deltar, en positiv upplevelse. Det är det alltid.

4) Hur ser förutsättningarna för dans med rörelsehindrade ut idag?

Inte alls bra! Framtiden för dans i skolan för andra barn ser ganska ljus ut i och med att dans skall bli obligatoriskt 2009, men dansen är underprivilegerad. Dansen idag riktar sig till ”normala barn”. Dans med rörelsehindrade vet jag ej om det finns idag, det har jag inte kommit i kontakt med. Jag vet inte om det finns klasser med bara rörelsehindrade, de rörelsehindrade eleverna borde få träffas ibland och ha lektioner, till exempel dans, efter sina egna förutsättningar. De är säkert omöjligt idag att kunna säga att man har dans i skolan som rörelsehindrad, men det vore häftigt!

Intervju med lärare

Datum: 2007-11-27

Tid: 09.30-09.55

Yrke: Förskollärare

Bakgrund: Utbildad förskollärare. Har jobbat femton år varav elva år på nuvarande arbetsplats. Arbetar som förskollärare i kombinerad förskole- år ett-klass.

1) Vilka skäl finns till dans i skolan för barn i allmänhet och för rörelsehindrade barn i synnerhet?

Att få röra på sig. Det är jobbigt att koncentrera sig om man måste sitta länge. Man kan även dansa i klassrummet och göra små rörelser, vill man göra dans med stora rörelser måste man vara i gymnastiksalen. Små barn har ett väldigt stort rörelsebehov och de får bättre kroppsuppfattning av dans. För stora barn finns andra skäl för dans. Jag har aldrig dansat med rörelsehindrade, men alla kan dansa på sin nivå. När man har musik på kan alla röra sig. Vissa säger att de inte dansar, men de rör sig när man sätter på musik. Man fångar upp många barn med dans, om man inte är för fyrkantig med vad som är dans. Alla kan röra sig till musik. Musik är nog viktigt för rörelsehindrade, de kan röra sig efter sin förmåga.

2) Vilka mål uppnår man med dans på inlärningsnivå, kunskapsnivå och socialnivå?

All rörelse främjar inläringen. Varvar man rörelse med traditionell inläring lär man sig mest, vi brukar till exempel ha ”röris” (rörelseprogram till musik med inspelade och illustrerade rörelseschemata, förf. anmärkning). Vi brukar lära in veckans ramsa med dans. Man lär i takt och med kroppen. Med dans kan man lära sig något nytt, man kan lära sig om andra kulturer till exempel genom dans. Man vågar röra sig tillsammans som man vill utan att det finns rätt och fel. Det är tillåtande. Pardans är svårt för de små, men det är bra och roligt om man lyckas komma till att de vågar dansa tillsammans och röra vid varandra.

3) Hur tycker/tror du att dans med rörelsehindrade i skolan kan gå till?

Jag har ju aldrig gjort det, men man rör väl på det man kan. Ett rörelsehindrat barn i klassen följer resten av gruppen och gör det den kan. De får känna rytmen i kroppen, musiken är jätteviktig. Man kan dansa med redskap, till exempel sjalar i händerna om man sitter i rullstol. Man sätter i gång en process, får känna rörelse och känna musiken i kroppen. Det är glädje i musik, barnen går ju igång på musik, vilket kan vara både positivt och negativt, de blir så uppe i varv ibland. Det ska vara lite tuff musik, sånt som är inne. Man får igång dem lättare med hip-hopdans än foxtrot. Jag tycker att man kan använda hjälpmedel som sjalar, ballonger, såpbubblor och lägga lite fokus på något annat än bara kroppen. Om man känner motstånd mot att röra sin kropp kan det vara bra att få röra på något annat, till exempel en sjal, så att man får tänka på något annat.

4) Hur ser förutsättningarna för dans med rörelsehindrade ut idag?

Man måste ju anpassa sig efter situationen och det har vi ju aldrig behövt gjort i och med att vi inte haft någon med stora rörelsehinder. Så fort något måste anpassas i skolan måste hela arbetslaget prioritera detta. Man får ingen extra tid eller mer resurser för nya idéer. I klassrummet är det ju rätt svårt att röra sig med hjälpmedel och gymnastiksalen är fullbokad med idrottspass. Men vi har inga rörelsehindrade så vi har inte tänkt på lokalanpassning. Man är här och nu och tar en vecka i taget, så det är inget vi tänkt så mycket på överhuvudtaget. Just för inläringen är ju musik också bra och det kan man göra i klassrummet. Man kan ha taktfasta ramsor och göra små ringdanser i klassrummet, men det är ju svårt om man är rörelsehindrad. Fridans och

sådant sker på idrotten eftersom lokal krävs.

Man lägger ju in dans och rörelse efter egen förmåga och vad man kan om dans så det blir ju inte så mycket. Men det är viktigt att man vågar röra sig och att man har bra musik. I mycket barnmusik finns rörelse inlagt automatiskt.